

Over dit boek

Er bestaan veel verschillende boeken over Tijn Uilenspiegel.

Het bekendste boek is uit 1867, van Charles de Coster.

De Vlaamse Tijn Uilenspiegel strijdt in dit boek voor de vrijheid tijdens de 80-jarige oorlog.

Hij is brutaal, maar hij komt ook op voor de zwakken in de wereld.

Hij richt zich vooral tegen de rijken en tegen de Kerk.

De naam 'Uilenspiegel' betekent hier: 'Jullie spiegel'. Tijn laat de mensen in een spiegel kijken, zodat ze kunnen zien hoe (slecht) ze zijn.

De eerste verhalen over Tijn Uilenspiegel zijn rond 1500 geschreven.

Ze komen niet uit Vlaanderen, maar uit Duitsland.

Deze verhalen gaan helemaal niet over een vrijheidsstrijder.

Maar over een rondreizende jongeman die iedereen in de maling neemt.

Hij is een grappenmaker en een oplichter.

En hij probeert zonder hard te werken zijn brood te verdienen.

Hij neemt iedereen te grazen.

Rijk én arm, en zelfs gehandicapten.

De naam 'Uilenspiegel' zou hier betekenen 'Je kunt mijn kont afvegen'. Of 'Ik heb overal schijt aan'.

Het is niet bekend wie de bedenker is van Tijn Uilenspiegel.

Waarschijnlijk werd over de streken van Tijn Uilenspiegel in de veertiende eeuw al verteld.

Maar ze werden pas later opgeschreven.

Het is ook niet duidelijk of Tijn Uilenspiegel echt geleefd heeft.

Er is wel een graf van hem uit 1350 in het Duitse stadje Mölln. Maar of dat echt is?

Tijn Uilenspiegel is in mijn boek geen

vrijheidsstrijder. Maar de grappenmaker en oplichter van vijfhonderd jaar geleden.

Ik heb voor dit boek de achttien bekendste verhalen over hem gebruikt; van de honderd die er zijn.

Het zijn verhalen die nu nog steeds te begrijpen

zijn. En ze zijn ook nog steeds (een beetje) grappig.

En dat geldt lang niet voor alle verhalen!

Marian Hoefnagel

voorjaar 2014

De vroege jeugd van Tijd

Het dondert en bliksemt, en het regent pijpenstelen.

Het kleine huisje van Klaas de houthakker trilt bij iedere donderslag.

Anna, de vrouw van Klaas, kijkt angstig naar de *vroedvrouw*.

Alweer een enorme lichtflits en een zware donderslag.

‘Een jongen,’ roept de vroedvrouw dan.

‘Klaas, het is een jongen!’

‘Gelukkig,’ zegt Klaas opgelucht.

‘Ik wilde ook een jongen.’

Precies op dat moment houdt het onweer op.

De zon komt achter de wolken tevoorschijn.

‘Hij zal een gelukkig mens zijn, Anna,’ zegt de vroedvrouw. ‘Hij heeft het onweer weggejaagd.

De hemel zal hem beschermen.’

Als de kleine jongen in de armen van zijn moeder ligt, horen ze iemand hoesten.

Bij de ingang van het hutje staat de heks van het bos. Ze leunt op haar stok en kijkt met fonkelende ogen naar de nieuwe baby.

Anna is bang voor de heks.

Toch vraagt ze: ‘Wat denk je, vrouw? Zal het een gelukkig kind worden?’

De heks steekt haar hand uit en Klaas legt er snel een muntstuk in.

‘De geest van dit kind zal nooit sterven,’ zegt ze dan.

‘Hij zal mensen die goed zijn, helpen. En mensen die kwaad zijn, bedriegen. Zo zal het wezen, zo zal het zijn.’

Daarna loopt de heks moeizaam het kleine hutje uit. Het bos in.

‘Wat bedoelde ze?’, vraagt Klaas.

‘Ik snapte het ook niet,’ antwoordt Anna.

Maar de baby begint te huilen. Daardoor zijn ze de woorden van de heks gauw vergeten.

Klaas en Anna zijn dol op de kleine jongen, die zij Tijl hebben genoemd. Ze vinden alles goed wat hij doet.

Het liefst zwerft de jongen door het bos.

Alleen om te eten en te slapen komt hij naar het hutje van zijn ouders.

Hij kent iedere boom en elk plekje in het grote bos.

Ook het huisje van de oude heks. Tijl komt daar graag.

Op een boekenplank in haar hutje staan zes grote boeken met plaatjes. Tijl vindt ze prachtig. Hij kent alles wat erin staat.

Aan zijn moeder vertelt hij niet dat hij vaak in het huisje van de heks is. Hij weet dat zijn moeder dat niet goed zou vinden.

Op de dag dat Tijn vijf jaar wordt, zegt de heks tegen hem: 'Je bent al zo groot en verstandig.

Tijn, het is tijd om te leren lezen.

Dan hoef ik je niet meer uit mijn boeken voor te lezen. Want dan kun je ze zelf lezen.'

Tijn vindt het een geweldig plan.

Even later zitten de heks en de kleine jongen samen onder een boom. Een van de dikke boeken ligt tussen hen in.

En zo leert Tijn lezen. In een tijd dat bijna niemand nog naar school gaat.

Tijl als kind

Tijl is een slim kind.

Hij leert veel uit de boeken van de heks.

Klaas en Anna verbazen zich ook vaak over de taal van hun kind.

‘Waar haalt hij het toch vandaan?’, zeggen ze tegen elkaar.

Zo horen ze op een dag dat de kleine Tijl met een ridder praat.

De man is op zijn paard in het bos verdwaald en komt bij het hutje van de houthakker.

Tijl is alleen in de kamer.

De ridder zit op zijn paard en steekt zijn hoofd door de open deur.

Hij roept: ‘Niemand hier?’

‘Nou,’ antwoordt Tijl meteen. ‘Ik zou zo denken *anderhalve man en een paardenkop.*’

‘Wat?’, vraagt de ridder verbaasd.

‘Ik ben hier in de kamer,’ legt de jongen uit.

‘U bent half in de kamer en de kop van het paard is ook in de kamer.’

De ridder rijdt verbaasd verder.

‘Dat is een slim kind,’ zegt hij tegen zijn paard.

En in het dorp vertelt hij het verhaal rond.

In het dorp kent iedereen Tijl al snel.

Niet alleen omdat hij slim is.
Maar vooral omdat hij zo brutaal is.
En omdat hij grappen uithaalt met mensen.
Grappen die eigenlijk alleen maar leuk zijn
voor hemzelf.
De kinderen uit het dorp willen dan ook niets met
hem te maken hebben.
En daarom is Tijn meestal alleen.

Toch wordt hij op een dag uitgenodigd om soep te
komen eten bij een meisje.
Haar vader heeft een varken geslacht.
En het is de gewoonte om dan aan alle kinderen uit
het dorp soep te geven.

Tijn is heel beleefd en aardig tegen iedereen.
Hij helpt zelfs met het ronddelen van de soep.
Keurig zet hij voor elk kind een kom soep neer.
Alleen de laatste kom gaat mis.
Die komt terecht in de schoot van het meisje dat
hem uitgenodigd heeft.
Haar vader is woedend, want de soep is op.
En nu heeft zijn dochter niks gehad.
Hij jaagt Tijn meteen weg.
'Wacht maar,' grijnst Tijn. 'U zult zien dat ik het juist
goed heb gedaan.'

Even later blijkt dat Tijn gelijk heeft.

Want alle kinderen worden ziek.
Ze huilen en kotsen de hele boel onder.
Tijl had namelijk *roet in hun eten gegooid!*

Tijl en Nele

Op een dag moet Klaas naar de stad.

Zijn broer is ernstig ziek en Klaas wil hem nog één keer zien.

Klaas kan een paard lenen, zodat hij snel naar de stad kan rijden.

‘Mag ik mee, vader?’, vraagt Tijl.

Het lijkt hem fantastisch om op zo’n groot paard te zitten. Maar Klaas schudt zijn hoofd. ‘Ik zou alleen maar last van je hebben, jongen,’ zegt hij.

‘Ik zal heel braaf zijn, vader,’ belooft Tijl met tranen in zijn ogen.

Ook Anna vindt dat Klaas zijn zoon moet

meenemen. ‘Het is voor Tijl fijn om zijn oom nog een keer te zien,’ zegt Anna.

Even later rijdt Klaas op het paard weg.

En Tijl zit achterop.

‘Goed vasthouden, Tijl,’ zegt Anna nog.

‘Ja, moeder,’ antwoordt Tijl braaf.

Maar onderweg gebeurt er natuurlijk weer iets.

Bijna iedereen in het dorp kent Klaas en groet hem vriendelijk.

Maar als Klaas teruggegroet heeft, roepen de mensen: ‘Gemene aap, lelijke jongen!

Nou Klaas, daar ga je nog wat mee beleven.’

Want Tijn die achterop het paard zit, tilt steeds zijn hemd op. Hij laat iedereen zijn blote billen zien!

‘Wat doe je toch, Tijn?’ vraagt zijn vader, als ze het dorp uit zijn.

‘Niets, vader,’ antwoordt de jongen. ‘Ik begrijp het ook niet. De mensen doen altijd zo naar tegen me.’

‘Toch vertrouw ik je niet,’ moppert Klaas.

‘Kom maar voorop zitten. Dan kan ik zien wat je doet.’

Maar in het volgende dorp roepen de mensen weer nare dingen over Tijn. En in de stad ook.

Want nu steekt Tijn naar iedereen zijn tong uit.

En hij trekt rare gezichten.

‘Hoe kan dat toch?’, mompelt Klaas.

‘Mijn jongen zit zo stil als het maar kan en doet niets ondeugends.

Waarom zijn alle mensen toch zo kwaad op hem?’

‘Ziet u wel, vader,’ zegt Tijn. ‘De mensen zijn boos op me, ook al doe ik niets.’

‘Het is waar,’ zegt Klaas. ‘Het is waar..’

Dan zijn ze bij het huis van de broer van Klaas.

Hij ligt doodziek in bed. Zijn dochttertje Nele zit stilletjes naast hem.

De zieke man heeft nog net genoeg tijd om gedag te zeggen. Hij wijst naar zijn kleine dochter.

‘Zorg voor haar, Klaas,’ zegt hij.

Dan is hij dood.

En zo komt Klaas thuis met twee kinderen.

Tijl en de kleine Nele worden goede vrienden.

Tijl leert haar alle plekjes in het bos kennen.

Behalve het hutje van de oude heks. Daar neemt hij

Nele nooit mee naartoe.